

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

המחלקה לחינוך, תשפ"א 2021-2021

שם הקורס: התרבות הישראלית ובית הספר

The Israeli Culture and the Israeli Schooling

מספר הקורס: 12920265

שם מרצה: פרופ' דורית טובין dorittu@bgu.ac.il

שעת קבלה: מפורסמות באתר הקורס

יעדי ההוראה:

מטרת הסמינר היא לבחון את תופעת "התרבות הלאומית" והדרכים בהם ערכיה המרכזיים משועתקים בתהליך החינוכי. במהלך הסמינר נפגוש מגוון תיאוריות העוסקות בשאלת תרבות בכלל, ותרבות לאומית בפרט, ונבחן מחקרים על התרבות הישראלית לאור תיאוריות אלו. במקביל, יושם דגש על הדרכים בהם מחלחלת התרבות הלאומית לפרקטיקות בבית הספר. כדי לבחון את שאלת נוכחותם של ערכי התרבות בבית הספר ידרשו הסטודנטים לבצע תצפיות בבתי ספר בהם יחקרו את הדרכים הגלויות והסמויות בהם נוכחות התרבות והגורמים המעצבים ומעוצבים על ידה.

פרשיות לימודים:

1. תרבות לאומית ומקורותיה
2. תרבות לאומית – מבט משווה
3. התצפית וחקר תרבות
4. מופעה של התרבות הישראלית
5. מערכת החינוך ושעתוק תרבותי
6. היחס לסמכות ובית הספר
7. אינדיבידואליזם וקולקטיביזם
8. מגדר וחינוך
9. סובלנות לעמימות ובית הספר
10. זמן ומרחב ובית הספר
11. סיפוק ואיפוק ובית הספר
12. איך הכל משתלב ביחד
13. מצגות סטודנטים

דרישות והרכב ציון הקורס *

		משקל בציון הסופי **	
נוכחות	-	%	_____
בחנים ***	-	%	_____
עבודות	-	100 %	עבודות
מבחנים	-	%	_____
סיורים	-	%	_____
סה"כ	-	100%	
ציון עובר:			56

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב הפקולטה למדעי הרוח והחברה

רשימת מקורות:

עברית

- אבידן, ג. למפרט, ח. עמית, ג. 2005. פרק רביעי: נוכחותה של מצוקה, מתוך: הקול השותק – מבט אחר על ילדים בבית הספר, הקיבוץ המאוחד: ישראל. 66-80
- אנדרסון בנדיקט, (2000). קהילות מדומינות. האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב. פרק 3: מקורותיה של תודעה לאומית, 69-79.
- אוחיון אבי (2011), התרבות הישראלית והמבנה החברתי בכיתה: ההיבט האינדיבידואליסטי-קולקטיביסטי. חיבור לשם קבלת תואר מוסמך, המחלקה לחינוך, אוניברסיטת בן-גוריון.
- אוחנה, דוד, 1998, הישראלים האחרונים, הקיבוץ המאוחד: תל-אביב. מי הם הישראלים האחרונים, 9-28, 255-260.
- אשכנזי, מ. (1986), החוקר כצופה, מתוך: בייט מרום, ר. אליס, ש. אשכנזי, מ. וצמח, מ. (עורכים) שיטות מחקר במדעי החברה, האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב. 21-30.
- בורדיה פייר, (2005). שאלות בסוציולוגיה. רסלינג: תל-אביב. גזענות האינטליגנציה. 239-242.
- בר-און, ד. (2005) על ה'אחרים' בתוכנו – תמורות בזהות הישראלית מנקודת ראות פסיכולוגית חברתית. אוניברסיטת בן-גוריון. מהבניה מונוליתית בזהות דרך התפוררות לדיאלוג, 161 – 171.
- בלום בנימין ס' (1980). השקפות חדשות על התלמיד והשתמעויותיהן על דרכי ההוראה ועל תכניות הלימודים. הלכה ומעשה בתכנון לימודים, גיליון 3, 18-34.
- בקרמן צבי, (2002), בית הספר בזיכרון העולם, בתוך: אוסנת אור, בית, ספר, ת"א: הקיבוץ המאוחד, 26-31.
- בר-עוז אהרון, (2005). זהות יהודית וזהות ישראלית, כוורת, המכללה למנהל. 24-28.
- גוטווין דני, (2001), זהות נגד מעמד: רב-תרבותיות כאידיאולוגיה נאו-ליברלית. תיאוריה וביקורת, 19, 241-257.
- גורדון, ד. בק, ש. (2000) תוכניות בית ספריות: האם הן מבטיחות את העצמת בית הספר? הקשר בין תוכניות עבודה לבין האוטונומיה של בית הספר, תפיסות הזמן שלו ודרישות המערכת. באר שבע: המרכז לצמיחה במערכות חינוך, אוניברסיטת בן-גוריון.
- דירקיהיים אמיל (1986). פדגוגיה וסוציולוגיה, מתוך: שפירא, ר. ופלג, ר. (עורכות) הסוציולוגיה של החינוך. 22-28.
- וקנין מרינה מוריה (2009), מי הזיז את הכיסא שלי? סובלנות לעמימות בכיתה בישראל. חיבור לשם קבלת תואר מוסמך, המחלקה לחינוך, אוניברסיטת בן-גוריון.
- זמיר שרה, (2005). תפקידיה של מערכת החינוך בהבניית הזהות הקולקטיבית הלאומית. כוורת, המכללה למנהל.
- זנד שלמה (2008). הדר והדרה – פוליטיקת הזהויות בישראל. מתוך: מתי ואיך הומצא העם היהודי? תל-אביב – רסלינג. 259-239.
- טובין, ד. וליס, נ. (הוגש). מאיימת, אך לא מקיימת- פרקטיקות של הקניית יחס לסמכות בבית ספר יסודי. אלפרט, ב. ושלסקי, ש. (עורכים). הכיתה ובית ספר בעין המחקר האתנוגראפי.
- יאיר, ג. (2011). צופן הישראליות, ת"א: כתר. שקשק מפחד - החרדה הקיומית של הישראלים. 13-33.
- כפיר, א. (1997). המערכת החברתית-תרבותית בישראל מאפיינים ותוצאות לוואי במנהל הציבורי. מתוך: ארגון וניהול – עיצוב ושינוי. צ'ריקובר: תל-אביב. 308-328.
- כץ-גרו, ט. ושבטי, י. (1998). סגנון חיים ומעמדות בישראל. סוציולוגיה ישראלית, א(1), 91-114.
- כתריאל תמר, (1999). 'גיבוש' כמטפורה חברתית. מתוך מילות מפתח – דפוסי תרבות ותקשורת בישראל. זמורה ביתן, תל-אביב. 128-167.
- לסרי דני, (2002). מבנים ומילים, בתוך: אוסנת אור (עורכת), בית, ספר, הקיבוץ המאוחד: תל-אביב. 20-21.
- מייזלס, ע. (2005), סמכות הורים סמכות מורים: היבטים תרבותיים בחברה הישראלית. בתוך: פלדי, א. (עורך), החינוך במבחן הזמן 2, הסתדרות המורים, רכס. 257-269.
- סמוחה, ס. (2009). החברה הישראלית: ככל החברות, או מקרה יוצא דופן? הרצאת נשיא האגודה במושב המליאה של כנס ה-40 של האגודה הסוציולוגית הישראלית, המכללה למנהל.
- עוז אלמוג 1997. "הצבר" כארכיטיפ תרבותי, 14-26. ביטויים של אליטיזם ונרקיסיזם בשפת הצבר 186-176. בתוך: הצבר דיוקן, 14-26. עם עובד: תל-אביב.
- עוז אלמוג, 2004. הפרדה משרוליק. אוניברסיטת חיפה וזמורה ביתן, חיפה. 19-41.

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב הפקולטה למדעי הרוח והחברה

- עציוני-הלוי חוה, (1999). מקום בצמרת – אליטות ואליטיזם בישראל. צ'ריקובר: תל-אביב. פרק 5: מי הן האליטות, פרק 9: קשר האליטות.
- פורמן מירטה, (1994). ילדות כמרקחה – אלימות וציותנות בגיל הרך. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.
- פרסונס טלקוט, (1959). כיתת בית הספר כמערכת חברתית: אחדים מתפקודיה בחברה האמריקאית. מתוך שפירא, ר. ופלג, ר. (עורכות) הסוציולוגיה של החינוך (1989). תל-אביב: עם עובד. עמ' 495-514.
- קימירלינג ברוך, (2001). קץ שלטון האחוסלים. כתר, ירושלים. הנחת פתיחה 11-29.
- קימיר אורית, (1999). ארץ מאלתרת אסונותיה, על סיפור ה"סמוך" בתרבות ובמפשט הישראליים, תרבות דמוקרטית 1, 137-179.
- קימיר, א. (2005). שאלה של כבוד – ישראליות וכבוד האדם. ירושלים: כרמל.
- רם אורי, (2005). הגלובליזציה של ישראל: מקוורלד בתל-אביב, ג'האד בירושלים. רסלניג, תל-אביב. גלוקליזציה, 187-202.
- שגב תום, (2001). הציונים החדשים. כתר, ירושלים. סיום, 125-134.
- שנהב יהודה, (2001). פתח דבר: זהות בחברה פוסט-לאומית. תיאוריה וביקורת, 19, 5-16.

אנגלית

- Ailon-Soudaym G. and Kunda, G. (2003). The local selves of global workers: the social construction of national identity in the face of organizational globalization, *Organizations Studies*, 24:7, 1073-1096.
- Cross, S.E. & Gore, J.S. (2003). Cultural Models of the Self. In: Leary, M.R. & Tangney, J.P. (eds.) *Handbook of self and identity*. The Guilford Press: New York.
- Hofstede, G. (1997). *Culture and Organizations*. New York: McGraw-Hill. 3-19
- Hofstede, G., Hofstede, G.J. & Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations Software of the Mind - revised and expanded third edition*. New York: McGraw-Hill.
- Minkov, M. (2008). Self-Enhancement and Self-Stability Predict School Achievement at the National Level. *Cross-Cultural Research*, 42(2), 172-196.
<http://ccr.sagepub.com/content/42/2/172.abstract>
- Poole Ross, (2003). National identity and citizenship. In: L.M. Alcoff and E. Mendieta (eds.) *Identities*. Blackwell: Malden, MA. 271-28.
- Prosser, J. & Warburton, T (1999). Visual Sociology and school culture. In Prosser, J (Ed.) *School Culture*, pp. 82-97, London: Paul Chapman.
- Regev, M. (2000). The have a culture of our own: on Israeliness and its variants. *Ethnic and Radical Studies*, 23(2), 223-247
- Schwartz Shalom (2008) Cultural Value Orientations: Nature & Implications of National Differences, Research report, the Hebrew University of Jerusalem
- Trompenaars, Fons and Hampden-Turner, Charles. (1998). *Riding the Waves of Culture: Understanding Cultural Diversity in Global Business* (2nd edition). New York: McGraw-Hill
- Young Iris Marion, 2003. Throwing like a girl: a phenomenology of feminine body comporment, motility and spatiality. In: L.M. Alcoff and E. Mendieta eds. *Identities*. Blackwell: Malden, MA. 163-174

- יקבעו בתחילת הקורס ולכל המאוחר בשבועיים הראשונים של הסמסטר ולפני תום תקופת השינויים. *
- אין לשנות את מרכיבי הציון הסופי במהלך הסמסטר. **
- על המורה להודיע מראש על סוג הבחנים ומועדם. ***

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
Ben Gurion University of the Negev
The faculty of Social Science

Syllabus

Education Department

Course name: The Israeli Culture and Schooling

Course number: _____ **Fall semester:** _____ **spring semester:** _____

Lecturer: **Dr. Dorit Tubin**

Goals:

This seminar's aims are to explore the concept of national culture, learn its social functions, and to search for ways by which the educational system and schooling process can reproduce national culture. During the seminar we will encounter several theories dealing with national theory and its relationship with schooling and educational process.

For researching the presentation of Israeli culture in school, students will have to undertake several observations to explore the apparent and hidden ways whereby culture is shaped and reshaped educational practices.

Course Chapters:

1. Origins of national culture
2. National culture – comparative perspective
3. Culture and observation
4. Appetences of culture
5. Schooling and culture reproduction
6. Power distance, respect and honor
7. Individualism and collectivism at school
8. Gender and education
9. The avoidance of uncertainty
10. Time and space
11. Indulgence and Restraint
12. How it all integrate together?
13. Students' presentations